

بررسی اهداف انقلاب اسلامی و الزامات دستیابی به آن در اندیشه مقام معظم رهبری

سیدمحمدجواد موسوی *

لطف‌الله فروزنده دهکردی **

پذیرش نهایی: ۱۳۹۷/۰۶/۱۴

دریافت مقاله: ۱۳۹۷/۰۲/۰۲

چکیده

در این برهه از زمان که دشمنان بیش از گذشته درصدد تحریف انقلاب اسلامی هستند و تلاش دارند آن را از آرمانهای اصلی خود دور سازند لازم است محورهای اصلی انقلاب اسلامی مورد تحلیل و بررسی قرار گیرد. هدف اصلی این مقاله، شناخت بیشتر دیدگاه‌های مقام معظم رهبری در مورد اهداف انقلاب اسلامی، الزامات دستیابی به اهداف انقلاب اسلامی و مطالبات مختلف مقام معظم رهبری از مسئولان در حوزه‌های مختلف اقتصادی، سیاسی، اجتماعی - فرهنگی و علمی - فناوری است. در این نوشتار سعی شده است تا با استفاده از روش تحلیل مضمون بیانات مقام معظم رهبری در سالهای اخیر و بویژه سال ۱۳۹۶ و همچنین مقالات پژوهشگران درباره دیدگاه‌های ایشان تا آنجا که ممکن است نقشه هدف و مسیر نظام جمهوری اسلامی تبیین، و به سه سؤال بنیادی پاسخ داده شود: اهداف انقلاب اسلامی کدام است؟ الزامات دستیابی به اهداف انقلاب اسلامی کدام است؟ مطالبات رهبری از مسئولین چیست؟ نتایج در حوزه‌های مختلف اقتصادی، سیاسی، اجتماعی - فرهنگی، علمی - فناوری و دیگر حوزه‌ها همراه با تعیین سطح تحلیل راهگشای اندیشمندان، محققان و مسئولان ذی‌ربط خواهد بود.

کلیدواژه‌ها: مقام معظم رهبری، اهداف، انقلاب اسلامی، الزامات دستیابی به اهداف انقلاب اسلامی، مطالبات رهبری.

مقدمه

مقام معظم رهبری در توصیف انقلاب اسلامی می‌فرماید «انقلاب اسلامی صرفاً یک جابه‌جایی سیاسی نبود که گروهی از رأس قدرت کنار بروند و گروهی دیگر بیایند... حقیقت انقلاب، تحول عمیق هم در عرصه سیاسی و هم در متن جامعه ایرانی است... تحول سیاسی یعنی تبدیل یک دیکتاتوری بسته ارثی وابسته به دشمن و دنباله‌رو بیگانگان به یک حکومت مردم پایه و مستقل و دارای هویت، و معنای تحول در متن جامعه یعنی تبدیل یک جامعه بی‌هویت و دنباله‌رو غرب به یک جامعه با هویت، دارای استقلال، اصالت، اخلاقیات و حرف‌های نو است (۱۳۹۶/۰۳/۱۴).

رهبر معظم انقلاب در طول دوران تصدی مسئولیت رهبری در نظام جمهوری اسلامی، بارها و بارها با اشراف و دغدغه طی مسیر حرکت صحیح انقلاب، هدایت‌های خود را در چارچوب بیانات و ترسیم چشم‌انداز، اهداف کلان و ابلاغ سیاست‌های کلی نظام در اختیار سیاستگذاران و تصمیم‌گیران و مجریان مسئول قرار داده‌اند (محسنی سہی، ۱۳۹۴: ۷۵ و ۷۶). با گذشت چهار دهه از عمر انقلاب اسلامی لازم است موضوعات بنیادین درباره انقلاب مرور شود تا بدین وسیله نقاط قوت و ضعف این مسیر بیش از پیش شناخته شود. در این نوشتار تلاش شده است با تحلیل دقیق بیانات ژرف‌اندیش رهبر معظم انقلاب به سؤالات ذیل پاسخ داده شود:

۱- اهداف انقلاب اسلامی در اندیشه مقام معظم رهبری کدام است؟

۲- الزامات دستیابی به اهداف انقلاب اسلامی در اندیشه مقام معظم رهبری کدام است؟

۳- مطالبات رهبری از مسئولان چیست؟

۱- اهمیت و ضرورت پژوهش

اهمیت این پژوهش از آنجا ناشی می‌شود که به منظور دستیابی به اهداف متعالی نظام جمهوری اسلامی ایران رهنمودهای مقام معظم رهبری همچون چراغی است که نقشه مسیر را نشان می‌دهد. در این راستا لازم است بیانات و نصایح ایشان در مسائل، رخدادها و موقعیت‌های مختلف مورد بررسی دقیق قرار گیرد و مسئولان سطوح مختلف بدانها توجه کامل کنند.

ضرورت پژوهش نیز به این دلیل است که تمام دستگاه‌های خدمت‌رسان کشور همگی می‌باید در جهت اهدافی مشخص گام بردارند و از اتلاف منابع خودداری کنند؛ به همین دلیل درک صحیح اهداف انقلاب اسلامی، الزامات دستیابی به اهداف و توجه به مطالبات و منویات مقام معظم

رهبری در این برهه حساس که دشمنان در پی نفوذ و ایجاد موانع مختلف بر سر اهداف متعالی انقلاب اسلامی هستند بیش از گذشته ضرورت دارد.

۲- روش‌شناسی پژوهش

این تحقیق از نوع کیفی و برای جمع‌آوری داده‌ها از مطالعات اسنادی و کتابخانه‌ای استفاده شده است. روش استفاده مقاله پژوهش "اسنادی" است که طی آن منابع و اسناد مکتوب در زمینه پژوهش با رویکردی "تبیینی - تحلیلی" مطالعه و فیشبرداری شده و با استفاده از مطالب، تحلیلها و تبیین‌های مورد نیاز برای پاسخ به سؤالات اصلی پژوهش صورت گرفته است؛ به عبارت دیگر به منظور پاسخ به پرسش‌های پژوهش از روش "تحلیل مضمون" استفاده شده است. تحلیل مضمون، روش شناخت، تحلیل و گزارش الگوهای داده‌های کیفی است. این روش، فرایندی برای تحلیل داده‌های متنی است و داده‌های پراکنده و گوناگون را به داده‌هایی غنی و تفصیلی بیان می‌کند. به طور کلی، تحلیل مضمون روشی است برای

الف - دیدن متن

ب - برداشت و درک مناسب از اطلاعات ظاهراً نامرتبط

ج - تحلیل اطلاعات کیفی

د - مشاهده نظام‌مند شخص، تعامل، گروه، موقعیت، سازمان و یا فرهنگ

ه- تبدیل داده‌های کیفی به داده‌های کمی (عابدی‌جعفری و همکاران، ۱۳۹۰: ۱۵۳).

جامعه آماری این پژوهش مجموعه بیانات و مکتوبات مقام معظم رهبری طی سالهای ۱۳۶۸ تاکنون و بویژه سال ۱۳۹۶ است. جهتگیری پژوهش توصیفی و با هدف درک بهتر اندیشه‌ها و بیانات مقام معظم رهبری در زمینه اهداف، الزامات دستیابی به اهداف و مطالبات رهبری از مسئولان است.

۳- سطح و حوزه‌های تحلیل

انقلابها همان‌گونه که اوضاع سیاسی، اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی داخلی را تحت تأثیر قرار می‌دهد و گاه جامعه را از اساس دچار تغییر می‌کند بر محیط منطقه‌ای و بین‌المللی و حتی ساختار روابط بین‌الملل، نظام جهانی و روابط قدرت در سطح بین‌الملل و تحولات جهانی نیز تأثیر دارد. انقلاب اسلامی ایران، که چندین دهه از وقوع آن می‌گذرد در نظریه‌های سیاسی، راهبرد قدرتهای

بزرگ، نظام جهانی، حرکت‌های رهایی‌بخش، چهره جوامع اسلامی، سازمان‌های بین‌المللی، الهایات رهایی‌بخش در امریکای لاتین و غیره، تأثیرات آشکار بر جای گذارده است (خواججه‌سروی و همکاران، ۱۳۹۱: ۱۳۸). به همین علت در این نوشتار به منظور تحلیل دقیق بیانات مقام معظم رهبری از دو سطح تحلیل ملی و بین‌المللی استفاده شده است. هم‌چنین در راستای پاسخگویی به سؤالات اصلی تحقیق، بیانات معظم‌له در حوزه‌های مختلف اقتصادی، سیاسی، اجتماعی - فرهنگی و علمی - فناوری دسته‌بندی می‌شود.

۴ - پاسخ به پرسش‌های پژوهش

۱ - ۴ - اهداف انقلاب اسلامی در اندیشه مقام معظم رهبری کدام است؟

قبل از بیان مهمترین اهداف انقلاب اسلامی ذکر این نکته لازم است که از دیدگاه رهبر معظم انقلاب، اهداف انقلاب اسلامی، مراتبی دارد و منظومه‌ای یکپارچه است. ایشان می‌فرمایند: «آرمانهای نظام اسلامی - که در حقیقت آرمانهای اسلامی است - یک منظومه‌ای است؛ یک مجموعه‌ای است؛ مراتب مختلفی هم دارد؛ بعضی از اینها اهداف غایی‌تر و نهایی‌ترند، بعضی‌ها اهداف کوتاه‌مدتند، اما جزو آرمانهایند؛ همه اینها را باید دنبال کرد» (۱۳۹۲/۰۵/۰۶). در این راستا تلاش می‌شود پس از بیان مهمترین اهداف، در سه بخش اهداف مقدماتی، میانی و عالی طبقه‌بندی شود. نکته دیگر اینکه مقام معظم رهبری در موارد مختلف تعبیرهای متفاوتی از اهداف انقلاب اسلامی کرده‌اند که سعی می‌شود بیشتر آنها ذکر شود. در همین راستا اگر موارد مختلفی به عنوان اهداف عالی انقلاب اسلامی ذکر شده صرفاً تعارض ظاهری است و در باطن مقوم و مکمل همدیگر است.

مهمترین اهداف انقلاب اسلامی در دیدگاه مقام معظم رهبری عبارت است از:

- تشکیل امت اسلامی و تحقق تمدن نوین اسلامی: تشکیل امت اسلامی، هدف جهانی و مرحله غایی انقلاب اسلامی است. مقام معظم رهبری پنج مرحله را برای تحقق اهداف انقلاب اسلامی برشمرده‌اند. در این پنج مرحله، تشکیل امت اسلامی، هدف جهانی و مرحله غایی است. این پنج مرحله عبارت است از: ۱ - انقلاب اسلامی ۲ - نظام اسلامی ۳ - دولت اسلامی ۴ - جامعه اسلامی ۵ - امت اسلامی (جهان‌بین، ۱۳۹۱: ۱۱۷). مقام معظم رهبری می‌فرمایند: «هدف، ایجاد یک حاکمیت اسلامی است که بتواند جامعه را به جامعه مورد نظر و آرمانی اسلام تبدیل بکند... ما می‌خواهیم کشور خودمان... یک کشوری بشود که به آن خطوط آرمانی اسلام برسد که این

خطوط آرمانی یک چیز مطلوب و شیرینی برای هر انسان متفکری است؛ جامعه‌ای که در آن، هم علم هست، هم پیشرفت هست، هم عزت هست، هم عدالت هست، هم قدرت مقابله با امواج جهانی هست، هم ثروت هست.. ما به این می‌گوییم تمدن نوین اسلامی، می‌خواهیم کشورمان به اینجا برسد (۱۳۹۴/۰۸/۲۰؛ صمدی میارکلائی و صمدی میارکلائی، ۱۳۹۵: ۱۶). البته به نظر می‌رسد مقصود مقام معظم رهبری از تمدن اسلامی این است که کشور ما در کنار کشورهای دیگر به این مرحله می‌رسد و اگر حاکمیت اسلام در کشورهای دیگر لحاظ نشود، صرفاً همان جامعه اسلامی است. در جایی دیگر مقام معظم رهبری امت واحده اسلامی و ایجاد تمدن اسلامی جدید بر پایه دین و عقلانیت و علم و اخلاق را به عنوان هدف نهایی نام می‌برد (بیانات مقام معظم رهبری، ۱۳۹۰/۰۶/۲۶؛ پالیزبان، ۱۳۹۴: ۱۸۶).

- عبودیت خداوند: مقام معظم رهبری می‌فرمایند: «جامعه‌ای که به عبودیت خدا می‌رسد؛ یعنی به معرفت کامل خدا می‌رسد؛ تخلق به اخلاق‌الله پیدا می‌کند؛ این، آن نهایت کمال انسانی است. بنابراین هدف نهایی، آن است و هدف قبل از آن، ایجاد جامعه اسلامی است که هدف بسیار بزرگ و بسیار والایی است» (۱۳۹۰/۰۷/۲۴).

- تعالی و تکامل و قرب الهی و انسانسازی: معظم‌له می‌فرمایند: «هدف نهایی، تعالی و تکامل و قرب الهی است. هدف پایین‌تر از آن، انسانسازی است؛ هدف پایین‌تر از آن، ایجاد جامعه اسلامی است با همه مشخصات و آثار، که استقرار عدالت در آن باشد، توحید باشد، معنویت باشد. اینها اهداف هستند. این اهداف عوض‌شدنی نیستند؛ یعنی ما نمی‌توانیم بیایم مایه بگذاریم تا از هدف کم کنیم» (۱۳۹۰/۰۴/۱۳).

- تزکیه انسان و جامعه: مقام معظم رهبری می‌فرمایند: «آن مسئله اساسی که در انقلاب اسلامی هدف اعلی و والا به حساب می‌آید و می‌آید، عبارت از تزکیه انسان است. همه چیز مقدمه تزکیه و طهارت آدمی است. عدالت در جامعه و نیز حکومت اسلامی در میان اجتماعات بشری هم با اینکه هدف بزرگی محسوب می‌شود، ولی خود آن یک مقدمه برای تعالی و رشد انسان است که در تزکیه آدمی نهفته است. ... انقلاب برای این است که جوانان و مردم ما در هر قشر و هر طبقه، این فرصت را پیدا کنند که خودشان را بسازند؛ خودشان را از بدیها نجات بدهند و در مقابل آتش دوزخ اخروی و دوزخ‌های دنیوی بیمه کنند. جامعه‌ای که تزکیه شده باشد، مردمش نفس خود را اصلاح کرده باشند به خودشان پرداخته باشند، رذایل اخلاقی را از خودشان دور کرده باشند،

دورویی و دروغ و فریب و حرص و طمع و بخل و بقیه رذایل انسانی را از خودشان جدا کرده و زدوده باشند، این طور جامعه‌ای، هم به سعادت اخروی، و هم جلوتر از آن به سعادت دنیوی دست خواهد یافت (۱۳۷۰/۰۱/۰۸).

- اداره عادلانه جامعه و رسیدن به جامعه‌ای عادل، پیشرفته و معنوی: معظم‌له می‌فرمایند: «اسلام در پی آن است که اولاً یک جامعه‌ای ایجاد کند که عادلانه اداره شود؛ یعنی مسئولان و مدیران جامعه به عدالت رفتار کنند. ثانیاً خود جامعه، جامعه عادلانه باشد. عدالت مخصوص مدیران نیست؛ آحاد مردم هم باید نسبت به یکدیگر عدالت داشته باشند و آن‌گاه جامعه، جامعه پیشرفته‌ای باشد. اسلام به هیچ وجه بر نمی‌تابد جامعه عقب افتاده در مسائل علمی، در مسائل سیاسی، در مسائل تمدنی و در هر عرصه دیگری را. اسلام دنبال ایجاد یک جامعه پیشرفته است. بخش مهمی از احکام اسلام این را فریاد می‌زند. بنابراین، این جزو آن مجموعه کلان جامعه اسلامی است. اسلام هم چنین در پی ایجاد جامعه معنوی است. در نظام اسلامی، جامعه، هم عادلانه اداره می‌شود، هم در درون خود جامعه عادلانه است، هم جامعه پیشرفته است، هم جامعه معنوی است؛ یعنی از معنویت سیراب است، برخوردار است؛ معنویتی که موجب می‌شود انسان اهداف حقیر مادی و شهوات روزمره زندگی را اهداف بلند خود شمارد؛ هدفهای بالاتری، هدفهای بالاتری برای او مطرح باشد؛ ارتباط آحاد انسان، ارتباط دلها با خدا، محفوظ باشد؛ این جامعه مورد نظر اسلام است. خب، این شد یک آرمان» (۱۳۹۲/۰۵/۰۶).

- تحقق خواسته‌های مردم: مقام معظم رهبری می‌فرمایند: ما برای کشورمان و برای ملت‌مان چه می‌خواهیم؟ ما برای ملت ایران امنیت ملی، عزت ملی، سلامت عمومی، رفاه عمومی، پیشرفت همه‌جانبه، استقلال از قدرتهای سلطه‌گر، شکوفایی استعدادها و نجات از آسیب‌های اجتماعی مثل اعتیاد و فساد می‌خواهیم. در ادامه ایشان می‌فرمایند که همه این موارد بدون اینکه کشور اقتصاد قوی داشته باشد به دست نمی‌آید (۱۳۹۶/۰۱/۰۱).

- تأمین عدالت در جامعه: مقام معظم رهبری می‌فرمایند: «انقلاب برای این است که عدالت برقرار شود. البته این نکته را به شما عرض کنم که اگر در جامعه‌ای عدالت باشد، یعنی قانون، عادلانه؛ قضاوت، عادلانه؛ اجرا، عادلانه و نظر به آحاد ملت، نظر عادلانه باشد، تلاش اجتماعی و اقدام سازنده اقتصادی هم در آن جامعه بهتر خواهد شد و ثروت هم بیشتر به آن جامعه رو خواهد آورد. اما اصل قضیه، عدالت است و ما دنبال عدالتیم. من این را صریحاً عرض می‌کنم که در

جمهوری اسلامی، سیاستها بر اساس عدالت تنظیم می‌شود. از ابتدای انقلاب همین بوده است و تا همیشه نیز همین خواهد بود. هدف جمهوری اسلامی، تأمین عدالت در جامعه است... هدف ما، استقرار عدل در جامعه است (۱۳۷۱/۱۰/۱۷).

- بیداری ملت‌های مسلمان و از بین رفتن سلطه استکبار بر ملت‌ها و آزادی ملت‌ها به عنوان هدف بزرگ انقلاب اسلامی است (بیانات مقام معظم رهبری، ۱۳۷۰/۱۰/۱۹؛ پالیزبان، ۱۳۹۴: ۱۸۵).

- پیشرفت همه جانبه: مقام معظم رهبری می‌فرمایند: «اگر بخواهیم هدف‌های ملت ایران را در یک مفهوم خلاصه کنیم که بتواند تا حدود زیادی خواسته‌های عمومی کشور و ملت را بیان کند و آن را در بر بگیرد، آن مفهوم کلیدی عبارت است از پیشرفت؛ منتها با تعریفی که اسلام برای پیشرفت می‌کند. پیشرفت در منطق اسلام، متفاوت است با پیشرفت در منطق تمدن مادی غرب. آنها یک بُعدی می‌بینند، آنها با یک جهت - جهت مادی - به پیشرفت نگاه می‌کنند. پیشرفت در نظر آنها در درجه اول و به عنوان مهمترین، عبارت است از پیشرفت در ثروت و پیشرفت در علم و پیشرفت نظامی و پیشرفت فناوری. پیشرفت در منطق غربی اینهاست؛ اما در منطق اسلامی، پیشرفت ابعاد بیشتری دارد: پیشرفت در علم، پیشرفت در اخلاق، پیشرفت در عدالت، پیشرفت در رفاه عمومی، پیشرفت در اقتصاد، پیشرفت در عزت و اعتبار بین‌المللی، پیشرفت در استقلال سیاسی - اینها همه در مفهوم پیشرفت در اسلام گنجانده شده است - پیشرفت در عبودیت و تقرب به خدای متعال؛ یعنی جنبه معنوی، جنبه الهی؛ این هم جزو پیشرفتی است که در اسلام هست و در انقلاب ما هدف نهایی ماست» (۱۳۹۱/۰۷/۱۹).

- حیات طیبه و رستگاری انسان: ایشان می‌فرمایند: «این ثمره و هدف نهایی این انقلاب است؛ حیات طیبه» (۱۳۷۴/۰۷/۲۲)؛ هم‌چنین در بخشی دیگر می‌فرمایند: «اینکه در قرآن کریم هست که *«لَيَقُومَنَّ النَّاسُ بِالْقِسْطِ»* (حدید/ ۲۵) که به عنوان هدف انبیا ذکر شده - قطعاً عدل هدف است؛ منتها این هدف میانی است؛ هدف نهایی عبارت است از رستگاری انسان» (۱۳۸۹/۰۹/۱۰).

- دیگر اهداف: ارتقای سلامت در جامعه، صنعت برتر، کشاورزی برتر، تجارت پر رونق، علم پیشرو، نفوذ فرهنگی و نفوذ سیاسی در جهان (۱۳۹۲/۰۵/۰۶).

جدول ۱: طبقه‌بندی اهداف انقلاب اسلامی از دیدگاه رهبر معظم انقلاب

اهداف عالی	تشکیل امت اسلامی و تحقق تمدن نوین اسلامی، عبودیت خداوند، تعالی و تکامل و قرب الهی، تزکیه انسان و جامعه، بیداری ملت‌های مسلمان و از بین رفتن سلطه استکبار بر ملت‌ها و آزادی ملت‌ها، حیات طیبه و رستگاری انسان
اهداف میانی	تشکیل جامعه اسلامی، انسان‌سازی، استقرار عدالت در جامعه و حکومت اسلامی، اداره عادلانه جامعه و رسیدن به جامعه‌ای عادل و معنوی
اهداف مقدماتی	پیشرفت جامعه در تمام ابعاد، تحقق خواسته‌های مردم در تمام ابعاد

۲ - ۴ - الزامات دستیابی به اهداف انقلاب اسلامی در اندیشه مقام معظم رهبری کدام است؟
 برای دستیابی به اهداف متعالی انقلاب اسلامی در دیدگاه مقام معظم رهبری برنامه‌ها، اقدامات و بسترهایی لازم و ضروری است که در ادامه به برخی از آنها اشاره می‌شود؛ هر چند ذکر این نکته بسیار مهم است که الزامات می‌باید به اهداف ناظر باشد و با توجه به اهداف انقلاب اسلامی، بستر و زیرساخت‌های لازم در جامعه فراهم شود.

- کاربست تجربه‌ها و توانایی‌های متراکم چهار دهه فعالیت انقلاب اسلامی در جهت حل مشکلات و پرداختن به اولویتها (۱۳۹۶/۰۵/۱۲) به شرح ذیل:

۱ - حل مسائل اصلی روستاها از طریق تقویت صنایع روستایی: روستاها احتیاج به صنایعی دارند که متناسب با وضع زندگی روستایی است... راه حل مشکلات حاشیه‌نشینی شهرها و مفاسد آن، تقویت صنایع روستایی است (۱۳۹۶/۰۳/۲۲).

۲ - جلوگیری از واردات اقلامی که به تولید داخلی ضربه می‌زند: واردات بستگی دارد به نیازها و امکانات کشور... تولیدکنندگان داخلی از واردات کالاهایی که در حال تولید آن هستند شکایت دارند... اگر همین طور بخواهیم جنس لوکس وارد کنیم و بخریم تولید داخلی هیچ وقت به جایی نمی‌رسد (۱۳۹۶/۰۳/۲۲).

۳ - برخورد جدی با مسئله قاچاق (۱۳۹۶/۰۳/۲۲)

۴ - تقویت ارتباط بین صنعت و دانشگاه با هدف به کارگیری جوانان آماده به کار

(۱۳۹۶/۰۳/۲۲)

۵ - اجرای درست اصل ۴۴ قانون اساسی (۱۳۹۶/۰۳/۲۲)

۶ - افزایش امنیت سرمایه‌گذاری در کشور توسط قوای مجریه و قضاییه و دستگاه‌های

گوناگون دیگر (۱۳۹۶/۰۳/۲۲)

- استفاده از ظرفیتهای داخلی هنگام رویارویی با تحریم اقتصادی دشمن و باز شدن چشم‌ها نسبت به امکانات کشور که از آنها غافل بودیم (۱۳۹۶/۰۵/۱۲).

- تکیه بر هویت انقلابی، کار جهادی، حمایت مردمی و سرمایه‌های مادی و معنوی (۱۳۹۶/۰۵/۱۲)

- حفظ انگیزه انقلابی توسط ملت ایران (۱۳۹۶/۰۴/۰۵)

- پرداختن به مشکلات اقتصادی و معیشتی مردم توسط تمامی نهادها (۱۳۹۶/۰۵/۱۲)

- تعامل گسترده با دنیا (۱۳۹۶/۰۵/۱۲)

- صلابت و قدرت در برابر هر سلطه‌طلبی: هزینه تسلیم در برابر قدرتهای زورگو بمراتب بیشتر از هزینه ایستادگی در مقابل آنهاست... تسلیم شدن در مقابل زورگوییهای قدرتهای زورگو، ملتها و کشورها را بیچاره می‌کند... تسلیم شدن مقابل مستکبران راه‌های پیشرفت را مسدود می‌کند و کشورها را از ارزشهای انسانی دور می‌کند (۱۳۹۶/۰۵/۱۲)

- توکل بر خدا و باور به وعده نصرت الهی (۱۳۹۶/۰۵/۱۲)

- حفظ وحدت ملی توسط همگان (۱۳۹۶/۰۴/۰۵) و هم‌چنین پیوند عمومی ملت با نظام

(۱۳۹۶/۰۱/۰۱)

- حفظ حرکت در جهت اهداف و آرمانهای انقلاب (۱۳۹۶/۰۴/۰۵) و مأیوس نشدن از شکست‌های مقطعی. ایشان می‌فرمایند: «عدم تحقق برخی اهداف و مقصودها باعث نومیدی نشود» (۱۳۹۶/۰۳/۱۷).

- تقویت پایه‌های انقلاب، پایه‌های پیشرفت کشور و هویت ملی با ذکر خاطرات دفاع مقدس: باید کسانی که حوادث جنگ را دیده‌اند، بگویند و بنویسند... خاطرات دفاع مقدس حقیقتاً ثروت ملی است و فقط متعلق به شخص راوی و خاطره‌گو هم نیست (۱۳۹۶/۰۳/۰۳).

- اجرای سیاستهای اقتصاد مقاومتی از جمله تقویت تولید و اشتغال (۱۳۹۶/۰۱/۳۰)

- تکیه بر تولید ملی به عنوان نقطه کلیدی و اولویت‌دار: رونق تولید فواید ذیل را به همراه دارد: کاهش نرخ بیکاری بخصوص بیکاری جوانان، شکوفایی استعدادها و ابتکار جوانان، مصرف نشدن ارز با اهمیت، به کار افتادن پس‌اندازهای راکد و به کارگیری آنها برای تولید ثروت، جهش صادرات، کمرنگ شدن سابقه به رخ کشیدن مارکهای خارجی، کاهش مشکلات و ناهنجاریهای

اجتماعی، ایجاد نشاط ملی و به کار افتادن ظرفیت‌های معدنی که امروز متأسفانه در این زمینه خیلی عقب هستیم (۱۳۹۶/۰۱/۰۱).

- ایجاد نشاط ملی: نشاط عمومی مردم یکی از عوامل مهم پیشرفت است (۱۳۹۶/۰۱/۰۱).

- تبدیل شدن ایران به قدرت علمی دنیا: مقام معظم رهبری می‌فرمایند: «ما تأکید می‌کنیم روی علم. این تأکید، جدی است؛ تعارف نیست؛ از روی یک احساس کاذب تشریفاتی موسمی نیست؛ بلکه از یک تشخیص عمیق و محاسبه شده بر می‌خیزد. زورگویی در دنیا زیاد است. زورگویان متکی به قدرتشان هستند. آن قدرت و آن ثروت و آن امکانات، برخاسته از دانش آنهاست. بدون دانش نمی‌شود مقابله کرد، نمی‌شود مواجهه کرد» (بیانات معظم‌له در دیدار نخبگان جوان ۱۳۸۹/۰۷/۱۴). این قسمت از بیانات رهبر معظم انقلاب اسلامی بخوبی بیانگر این واقعیت است که دنیای امروز دنیای علم و دانش است و به جرأت می‌توان گفت که علم و دانش، یکی از مهمترین مؤلفه‌های تأثیرگذار در آینده جوامع بشری است (کلانتری و مرادی، ۱۳۹۴، ۱۶۸). از نگاه رهبر انقلاب، «علم از جمله مقوله‌هایی است که در رشد و تعالی انسان و جامعه حائز تأثیر بی‌بدیلی است و دارای شرافت ذاتی است. تحصیل علم سبب ایجاد قدرت و اقتدار یک ملت در مقابل دیگر ملتها می‌شود و این اقتدار به دلیل رشد، توسعه و پیشرفتی است که در کشور ایجاد می‌شود به طوری که پایه‌های فناوری پیشرفته و رشد مادی مرتبط با مسائل زندگی گسترش پیدا کرده و موجب رفاه بیشتر آحاد مردم کشور می‌شود» (رهبر و حسین‌زاده، ۱۳۹۴: ۱۴۲). رهبر انقلاب، مرجعیت علمی و فناوری را این گونه تعریف می‌کنند: «مرجعیت علمی و فناوری این است؛ مجبورند کتاب شما را ترجمه کنند یا زبان شما را یاد بگیرند تا بتوانند به یافته‌های شما دست پیدا کنند. هدفان را این قرار بدهید. همتان را این قرار بدهید. همتان را پیشرفت در زمینه دانش و شکستن مرزهای علم قرار بدهید (بیانات در جمع نخبگان جوان: ۱۳۹۶/۰۶/۱۲؛ رهبر و حسینی‌زاده، ۱۳۹۴: ۱۴۶). «هدف اصلی از روند حرکت علمی کشور، تبدیل ایران به مرجع علمی جهان است» (بیانات در دیدار با دانشجویان دانشگاه علم و صنعت، ۱۳۸۷/۰۹/۲۴). «امروز دانش به ابزار عمده سیطره غرب بر جهان تبدیل شده است و ریشه‌ای‌ترین کار در کشور، این است که جایگاه و قدرت علمی ایران را تا می‌توانیم ارتقا ببخشیم که در این زمینه، دانشگاه‌ها، مسئولیت سنگینی دارند» (بیانات در دیدار با اتحادیه انجمن‌های اسلامی دانشجویان، ۱۳۸۳/۱۲/۱۳؛ رهبر و حسین‌زاده، ۱۳۹۴: ۱۵۰ و ۱۵۱).

- استقلال اقتصادی همزمان با روابط اقتصادی با دیگر کشورها (بیانات مقام معظم رهبری،

۱۳۷۲/۰۲/۱۵؛ پالیزبان، ۱۳۹۴: ۱۸۸).

- استقامت و ایستادگی در مقابل دشمنان و استکبار: مقام معظم رهبری می‌فرمایند: «ملت ایران اگر می‌خواهد راه عزت و پیشرفت را ادامه دهد؛ اگر می‌خواهد راه سازندگی و رفاه زندگی را ادامه دهد و به نتیجه برساند، باید به استقامت و ایستادگی در مقابل دشمنان و استکبار بپردازد. ملت ایران در این چند سال، دستاوردهای عظیمی داشته است؛ لذا وظیفه دارد که این دستاوردها را حفظ کند. راه حفظ این دستاوردها و به وجود آوردن دستاوردهای بیشتر، این است که ملت و مسئولین - (خط امام) - یعنی خط استقامت و ایستادگی در مقابل توقعات دشمنان را ادامه دهند (برگرفته از بیانات در اجتماع پرشکوه زائران مرقد امام خمینی (ره)، ۱۳۷۵؛ غفاری هاشجین و درگیر، ۱۳۹۲: ۱۱۶).

- توجه به ابعاد مختلف اقتصاد مقاومتی: از نگاه مقام معظم رهبری در اقتصاد مقاومتی، اهداف اقتصادی مهمترین عنصر در جهت‌دهی فعالیتها است و تمام عوامل اقتصادی باید در راستای تحقق این اهداف حرکت کنند. تحقق عدالت اجتماعی، کسب اقتدار بین‌المللی و بقای کشور، اثبات عملی کارآمدی نظام دینی و اسلامی، مرجعیت بین‌المللی و... مهمترین اهداف در اقتصاد مقاومتی به‌شمار می‌رود. کسب موفقیت در این اهداف علاوه بر اینکه به صورت مستقیم تحت تأثیر بازننگری در نظام اولویت‌گذاری و نیز سامانه مدیریت اقتصادی است به صورت غیر مستقیم و بشدت تحت تأثیر زیرساختهایی است که باید قبل از برنامه‌ریزی به آنها توجه کرد. این زیرساختها لزوماً به بخش اقتصاد باز نمی‌گردد و حتی جنبه فرهنگی و سیاسی دارد؛ اما به علت تأثیر فراوانی که بر بخش اقتصاد کشور دارد، حائز اهمیت است. از سوی دیگر باید توجه کرد که تحقق اهداف اقتصادی، که اهدافی بلندمدت است، نیازمند دکترین‌ها و راهبردهای کلانی است که چتر فکری خود را بر فرایند تحقق هدف قرار می‌دهد و چگونگی تحقق آن را در چارچوبی خاص پیش می‌برد. قطع وابستگی به نفت، جنگ نامتقارن اقتصادی و... از جمله این دکترین‌ها است (تراب‌زاده جهرمی و همکاران، ۱۳۹۲: ۴۳).

- بازخوانی دائمی اصول انقلاب: مقام معظم رهبری پرداختن به این امر مهم را به همگان یادآور می‌شوند و برای پیشگیری از این آفت می‌فرمایند: «توصیه دیگر، بازخوانی دائمی اصول انقلاب است. شعارها و اصول باید تنقیح و با مبانی و محکومات اسلام تطبیق داده شوند... اصولتان را روی کاغذ بنویسید. اصالت‌های خود را با حساسیت بالا حفظ کنید. نگذارید اصول نظام آینده شما را

دشمنان شما بنویسند. نگذارید اصول اسلامی در پای منافع زودگذر قربانی شود. انحراف در انقلابها از انحراف در شعارها و هدفها آغاز می‌شود (بیانات در اجلاس بین‌المللی بیداری اسلامی، ۱۳۹۰/۰۶/۲۶؛ کربلایی نظر و پارسانید، ۱۳۹۲: ۷۵).

در این قسمت با توجه به سطح و حوزه تحلیل، الزامات دستیابی به اهداف انقلاب اسلامی در سطوح و حوزه‌های مختلف به گونه‌ای طبقه‌بندی می‌شود که مسئولان هر بخش در برنامه‌های خود آنها را مدنظر قرار دهند. (جدول ۲)

جدول ۲: الزامات دستیابی به اهداف انقلاب اسلامی در سطوح و حوزه‌های مختلف تحلیل

حوزه تحلیل	سطح تحلیل	اقتصادی	سیاسی	اجتماعی - فرهنگی	علمی - فناوری
ملی		<ul style="list-style-type: none"> - اجرای سیاستهای اقتصاد مقاومتی - ارتقای تولید ملی و رونق اقتصادی - کاهش بیکاری - پیشگیری از واردات کالاهایی که تولید داخل دارد. - ارتقای صنایع روستایی - برخورد جدی با مسئله قاچاق - اجرای درست اصل ۴۴ قانون اساسی - استقلال اقتصادی - استفاده از ظرفیتهای معدنی کشور 	<ul style="list-style-type: none"> - حفظ انگیزه انقلابی - توسط ملت ایران - بازخوانی دائمی - اصول انقلاب - ایستادگی و استقامت - مردم در مقابل دشمنان 	<ul style="list-style-type: none"> - تکیه بر هویت انقلابی و کار جهادی - حفظ انگیزه انقلابی - حفظ وحدت ملی توسط همگان - زنده نگهداشتن خاطرات دفاع مقدس - ایجاد زیرساختهای اجتماعی- - فرهنگی در راستای ارتقای اقتصاد مقاومتی - ایجاد نشاط ملی - کاهش ناهنجاریهای اجتماعی 	<ul style="list-style-type: none"> - تقویت ارتباط بین صنعت و دانشگاه
بین‌المللی		<ul style="list-style-type: none"> - ارتقای امنیت سرمایه‌گذاری کشور - آمادگی در مقابل تحریم اقتصادی - جلوگیری از خروج ارز - قطع وابستگی به نفت - ارتقای روابط اقتصادی با دیگر کشورها - افزایش صادرات 	<ul style="list-style-type: none"> - تعامل گسترده با دنیا - صلابت و قدرت در برابر سلطه‌طلبی‌ها - کسب اقتدار بین‌المللی 	<ul style="list-style-type: none"> - حفظ وحدت ملی 	<ul style="list-style-type: none"> - دستیابی به مرجعیت علمی در دنیا

۳ - ۴ - مطالبات رهبری از مسئولان چیست؟

مطالبات رهبری از مسئولان نظام را می‌توان در دو بخش اصلی طبقه‌بندی کرد: بخش اول مطالباتی است که تمام مسئولان در تمام حوزه‌ها و سطوح را در بر می‌گیرد و بخش دوم مطالباتی

است که بسته به مسئله و مشکل، مسئولان برخی از نهادها و برخی سطوح را خطاب قرار می‌دهد. در این قسمت تلاش می‌شود. بسته به نوع مطالبه، حوزه و سطح انتظار مشخص شود.

الف - مطالبات رهبری از تمام مسئولان

- ریشه کردن فقر و فساد: مسئولیت در دست مسئولان، امانت است... مسئولیت یک امانت الهی است و امانتداری باید کرد... مسئله عدالت ریشه کن کردن فقر و فساد است (۱۳۹۶/۰۵/۱۲).

- توجه به اتحاد مردم: از التهاب آفرینی و دو دستگی‌های مضر پرهیز کنید... بگذاریم مردم با سلاقی و نظرات مختلف در کنار هم زندگی آرامی داشته باشند (۱۳۹۶/۰۵/۱۲). ایشان در موضوع لزوم اتحاد مسئولان می‌فرمایند: «از کشور باید صدای واحدی شنیده شود و صداها را گوناگون از مسئولان شنیده نشود» (۱۳۹۶/۰۳/۱۴).

- ارتباط با مردم: ارتباط بی‌واسطه با مردم داشته باشید و نظرات مردم را به صورت مستقیم بشنوید...

- به کارگیری درست سرمایه‌های ملی و به فعلیت رساندن ظرفیت‌های ناشناخته کشور (۱۳۹۶/۰۳/۲۲)

- مبنا قرار دادن «منافع ملی برآمده از هویت ملی» به عنوان ملاک تصمیم‌سازی و تصمیم‌گیری دولتها: منافع ملی آن وقتی منافع ملی هستند که با هویت ملی و انقلابی ملت ایران در تعارض نباشد... آنجایی که چیزی را به عنوان منافع ملی در نظر می‌گیریم لکن هویت ملی را پایمال می‌کنیم؛ قطعاً اشتباه کرده‌ایم این منافع ملی نیست... منافع ملی بایستی با هویت ملی تطبیق داده شود نه اینکه هویت ملی تابع منافع ملی‌ای قرار بگیرد که ظاهراً تخیلی است... منافع ملی نباید ذیل تلقین سیاستهای خارجی قرار بگیرد؛ باید خودمان منافع ملی را تعریف کنیم؛ تحمیل نباید وجود داشته باشد (۱۳۹۶/۰۳/۲۲).

- داشتن روحیه انقلابی‌گری: معظم‌له می‌فرمایند: «آنچه من بر روی آن تکیه می‌کنم روحیه انقلابی‌گری است؛ این روحیه را باید حفظ کنید. معنای روحیه انقلابی چیست؟ معنایش این است که یک انسان انقلابی، شجاعت دارد؛ اهل اقدام است؛ اهل عمل است؛ ابتکار می‌ورزد؛ بن‌بست‌شکنی می‌کند؛ گره‌گشایی می‌کند؛ از چیزی نمی‌ترسد؛ به آینده امیدوار است و به امید خدا به سمت آینده روشن حرکت می‌کند» (۱۳۹۵/۰۸/۱۲). مقام معظم رهبری پنج شاخص را برای انقلابی‌گیری ذکر می‌کنند که عبارت است از: پایبندی به مبانی و ارزشهای اساسی انقلاب،

هدفگیری آرمانهای انقلاب و همت بلند برای رسیدن به آنها، پایبندی به استقلال همه جانبه کشور، استقلال سیاسی، استقلال اقتصادی، استقلال فرهنگی - که مهمتر از همه است - و استقلال امنیتی، حساسیت در برابر دشمن و کار دشمن و نقشه دشمن و عدم تبعیت از او و شاخص پنجم، تقوای دینی و سیاسی

- تلاش همه دستگاه‌های کشور (دستگاه‌های اقتصادی، فرهنگی، علمی - آموزشی و تحقیقاتی و دستگاه‌های نظامی) در جهت ایجاد حصن و حصاری در مقابل تهاجمات دشمن (۱۳۹۶/۰۱/۳۰).

ب - مطالبات رهبری از مسئولان در حوزه‌های مختلف

بخش دیگری از مطالبات مقام معظم رهبری از مسئولان به حوزه‌های مختلف اقتصادی، سیاسی، اجتماعی و فرهنگی و علمی مربوط است که در ادامه به آنها اشاره می‌شود:

- کار برای تولید داخلی و اشتغال جوانان با کمک مردم (۱۳۹۶/۰۴/۰۵) و هم‌چنین اهمیت

ویژه دولت به تولید و اشتغال و بالفعل کردن ظرفیتهای داخلی کشور (۱۳۹۶/۰۳/۱۴)

- آماده‌سازی و مقاوم‌سازی کشور در برابر تحریم‌های امریکا: ایشان می‌فرمایند: «امریکایی‌ها

هر روز با کمال وقاحت حرف جدیدی می‌زنند و ساز جدیدی کوک می‌کنند» (۱۳۹۶/۰۳/۱۴).

- تشریح تدابیر دشمن در زمینه اقتصادی توسط اقتصاددانهای مؤمن کشور (۱۳۹۶/۰۲/۲۰)

- احساس مسئولیت همگانی در مسئله کار و کارگر (۱۳۹۶/۰۲/۱۰)

- تقویت اقتصاد کشور، نقطه کلیدی و اولویتدار برای مسئولان (۱۳۹۶/۰۱/۳۰)

- لزوم توجه مسئولان به مسئله اقتصاد و ایجاد پیوندها و ارتباطات همکاری میان مردم و

مسئولان در زمینه اقتصاد (۱۳۹۶/۰۱/۰۱)

- استفاده از مدیریتهای کارآمد، با نشاط، باحال، علاقه‌مند، پرنگیزه و قوی برای بخشهای مرتبط

با تولید (۱۳۹۶/۰۱/۰۱)

- دخالت دادن مردم در کار تولید (۱۳۹۶/۰۱/۰۱)

- گسترش صادرات و طرفهای صادراتی بر اساس اقتصاد مقاومتی (۱۳۹۶/۰۱/۰۱)

- ایجاد امنیت سرمایه‌گذاری (۱۳۹۶/۰۱/۰۱)

- جلوگیری از واردات کالاهایی که به قدر کافی در داخل تولید می‌شود.

- جلوگیری از قاچاق: با باندهای عظیم قاچاق از مبادی رسمی کشور مبارزه کنید؛ مقصود

موارد جزئی و کوچک نیست (۱۳۹۶/۰۱/۰۱).

- کار فرهنگی با هدف کاهش خلل و فرج فرهنگی کشور (۱۳۹۶/۰۴/۰۵) مقام معظم رهبری فرهنگ را به ستون فقرات حیات هر ملت تشبیه می‌کند و می‌فرماید: «فرهنگ، ستون فقرات حیات یک ملت و هویت یک ملت است. فرهنگ، مایه اصلی هویت ملت‌هاست. فرهنگ یک ملت است که می‌تواند آن ملت را پیشرفته، عزیز، توانا، عالم، فناور، نوآور و دارای آبروی جهانی کند. اگر فرهنگ در کشوری دچار انحطاط شد و یک کشور هویت فرهنگ خودش را از دست داد، حتی پیشرفتهایی که دیگران به آن کشور تزریق کنند، نخواهد توانست آن کشور را از جایگاه شایسته‌ای در مجموعه بشریت برخوردار کند و منافع آن ملت را حفظ کند (مقام معظم رهبری، ۱۳۸۳/۰۲/۲۸؛ جهان‌بین، ۱۳۹۱، ۱۲۱).

- احیای ارزشهای انقلاب و عدم غفلت از قدرت بسیج‌کنندگی انقلاب: قدرت بسیج‌کنندگی انقلاب یک نعمت بزرگ الهی است... امروز کشور به جرأت و اعتماد به نفس انقلابی برای پیشرفت علمی، سیاسی و اقتصادی و انجام کارهای بزرگ نیاز دارد... جوان امروز ایرانی برای سینه سپر کردن در میدانهای بزرگ با کمال عزت نفس، دلاوری و عزم آماده است... مسئولان به خاطر اهداف کوتاه‌مدت و تحولات گوناگون، ارزشهای والا و انقلاب را فراموش نکنند (۱۳۹۶/۰۳/۱۴).

نتیجه‌گیری

چهار دهه از عمر انقلاب اسلامی ایران می‌گذرد و در طول این مدت رهنمودهای مقام معظم رهبری همواره انقلاب را از چالشها و سختی‌ها نجات داده است. در این برهه زمانی، که دشمنان بیش از گذشته در پی منحرف کردن مسیر انقلاب هستند، مقاله می‌کوشد با تحلیل بیانات معظم‌له، اهداف و الزامات دستیابی به اهداف انقلاب اسلامی را تبیین کند. در این راستا سه موضوع کلیدی مطرح شده است: ۱- اهداف انقلاب اسلامی در اندیشه مقام معظم رهبری کدام است؟ ۲- الزامات دستیابی به اهداف انقلاب اسلامی در اندیشه مقام رهبری کدام است؟ هم‌چنین به منظور درک صحیح کاستی‌های عملکردی در حوزه اجرای برنامه‌ها، مطالبات مقام معظم رهبری از مسئولان در حوزه‌های مختلف چیست.

مهمترین اهداف انقلاب اسلامی در اندیشه مقام معظم رهبری، که درجه و مرتبه دارد، عبارت است از: تشکیل امت اسلامی و تحقق تمدن نوین اسلامی، رسیدن به جامعه‌ای فرهیخته، عادل و

آزاد، تحقق خواسته‌های مردم، و استقرار عدالت در جامعه.

در جایگاه مقایسه با دیگر پژوهشها در مقاله‌ای با عنوان «انقلاب اسلامی از دید رهبر معظم انقلاب اسلامی» اهداف و آرمانهای انقلاب اسلامی بدین شرح بیان شده است: ۱- عدالت‌خواهی ۲- تربیت و تزکیه انسان و در نتیجه جامعه‌سازی بر مبنای آن ۳- تشکیل نظام توحیدی و تلاش برای دستیابی به سعادت دنیوی و اخروی ۴- دستیابی به حیات طیبه ۵- برخورداری از رفاه، امنیت، دانش، عزت سیاسی، استقلال اقتصادی و رونق تجاری ۶- حاکمیت اسلام و قرآن در زندگی بشر ۷- تکریم انسان و نفی فقر و فساد و تبعیض و در نتیجه احساس خوشبختی و سعادت ۸- بازگرداندن عزت اسلامی به مسلمانان (شفیعی، ۱۳۸۵، ۱۰). هم‌چنین در نوشتاری دیگر که در پایگاه اطلاع‌رسانی www.khamenei.ir منتشر شده است در پاسخ به این سؤال که اهداف و شعارهای انقلاب اسلامی چیست، پاسخ را این چنین ذکر کرده است: ۱- استقلال‌خواهی و قطع هر نوع وابستگی ۲- حاکمیت اسلام بر جامعه و رواج ارزشهای دینی در کشور ۳- آزادی بیان و قلم ۴- عدالت و رفع تبعیض‌ها ۵- پیشرفت مادی و گسترش رفاه ۶- احیای کرامت انسانی و نقش داشتن مردم در حاکمیت بر تعیین سرنوشت خود ۷- زمینه‌سازی برای رشد و تکامل انسانها در جامعه و حذف عوامل فساد

مقایسه تطبیقی اهداف این دو پژوهش با اهداف این نوشتار حاکی از همانندیهای بسیاری است؛ اما تفاوت آنها در این است که به نظر می‌رسد مقام معظم رهبری به اعتلای انقلاب اسلامی در جهان اسلام توجه ویژه‌ای دارند و انقلاب اسلامی ایران را مقدمه تشکیل امت اسلامی می‌دانند. به همین دلیل اهداف ایشان همگی نوعی صبغه جهانی و بین‌المللی دارد و تلاش می‌کند تمام برنامه‌ها و فعالیتها در راستای مقدمه‌سازی انقلاب حضرت مهدی (عجل‌الله) باشد.

به منظور دستیابی به اهداف انقلاب اسلامی، مقام معظم رهبری موارد ذیل را لازم و ضروری می‌دانند: کاربست تجربه‌ها و تواناییهای مترکم چهار دهه فعالیت انقلاب اسلامی، تعامل گسترده با کشورها، صلابت و قدرت در برابر هر سلطه‌طلبی، حفظ وحدت ملی، ایجاد نشاط ملی، توجه به ابعاد مختلف اقتصاد مقاومتی، بازخوانی دائمی انقلاب اسلامی و...

در موضوع الزامات دستیابی به اهداف انقلاب اسلامی، مقاله‌ای با عنوان «از نگاه امام خمینی(ره) و مقام معظم رهبری: الزامات آینده انقلاب اسلامی» راهبردهای انقلاب در هفت حوزه مختلف بیان شده است که به اختصار بیان می‌شود: ۱- در حوزه سیاستگذاری و برنامه‌ریزی:

امانتداری و آینده‌نگری، تداوم سیاست‌های کلی، تبلور هویت دینی (اجرای احکام اسلام)، پیروی از الگوها، الگوی توسعه و استمرار راه امام(ره) ۲ - در حوزه فرهنگی: فقه و روحانیت، دانشگاه، نخبه‌پروری، تعلیم و تربیت، تعمیق معنویت ۳ - در حوزه سیاسی اجتماعی: حضور مردم (مردم‌سالاری دینی)، جوانان ۴ - روابط بین‌الملل ۵ - در حوزه مدیریتی: نخبگان و شایسته‌سالاری، امانتداری، کشف و به کارگیری رمز موفقیت ۶ - در حوزه دفاعی ۷ - فرایند ظهور منجی بشریت (شیدائیان، ۱۳۸۶: ۶۶ - ۸۲). هم‌چنین در یادداشتی تحت عنوان «مانیفست انقلاب اسلامی، رمز پیروزی و ماندگاری انقلاب» نگارنده رمز پیروزی و ماندگاری انقلاب اسلامی را در موارد ذیل می‌داند: توکل به خدا و الهام گرفتن از آموزه‌های اسلامی، یکپارچگی و حفظ وحدت انقلابی، توجه و اعتماد به جوانان، نقش دادن جدی به مردم در حکومت، ایستادگی و مقاومت در برابر تهدیدها و توطئه‌ها، پایبندی به آرمانها و شعارهای انقلاب و قدرت بسیج کنندگی. هم‌چنین در بخش دوم یادداشت نیز الزامات و ملاحظات پایداری و تحقق اهداف انقلاب را به موارد ذیل منوط می‌کند: استمرار گفتمان انقلاب اسلامی، شجاعت در اقدام، حفظ آرمانهای اصیل انقلاب اسلامی، جلوگیری از تحریف تاریخ انقلاب، حفظ کارآمدی نظام در تحقق اهداف و نیازهای مردم، حفظ امید و نشاط انقلابی، عدم اعتماد به دشمن و اتحاد و انسجام با کشورهای اسلامی (عامری، ۱۳۹۶).

ذکر این نکته لازم است که مقالات مختلف الزامات متفاوتی را برای تحقق اهداف انقلاب اسلامی بیان می‌کند که همگی آنها شایسته توجه و تمرکز است و آن موارد با الزامات این نوشتار، که برگرفته از بیانات مقام معظم رهبری است، هیچ تضاد و تباینی ندارد و همگی در راستای یکدیگر است؛ لذا آن موارد همگی مکمل یکدیگر است.

در قسمت پایانی پژوهش نیز به مطالبات مقام معظم رهبری از مسئولان پرداخته شده است. با مرور این مطالبات به این نتیجه می‌رسیم که مهمترین مطالبه رهبری از مسئولان در بخش اقتصاد و پرداختن به مسائل مربوط به تقویت تولید داخلی، کاهش بیکاری، افزایش صادرات، کاهش واردات و رفع فساد اقتصادی است.

برای پژوهشهای آینده پیشنهاد می‌شود هرکدام از اهداف انقلاب اسلامی که در پاسخ به پرسش اول پژوهش بیان شد مورد بررسی دقیق و موشکافانه قرار گیرد و وضعیت موجود جامعه و هم‌چنین نقشه مسیر، راهکارها و برنامه‌ها برای آسانی دستیابی به آن اهداف، تجزیه و تحلیل شود.

منابع

- خامنه‌ای، سید علی. بیانات. برگرفته از سایت www.khamenei.ir
- پالیزبان، محسن (۱۳۹۴). اهداف، رسالت و عوامل راهبردی محیط‌های داخلی و خارجی انقلاب اسلامی. فصلنامه علمی - پژوهشی پژوهش‌های انقلاب اسلامی. ش ۱۲.
- تراب‌زاده‌جهرمی، محمدصادق؛ سجادی، سیدعلیرضا؛ سمیعی‌نسب، مصطفی (۱۳۹۲). بررسی ابعاد و مؤلفه‌های اقتصاد مقاومتی جمهوری اسلامی ایران در اندیشه حضرت آیت‌الله خامنه‌ای. فصلنامه علمی - پژوهشی مطالعات انقلاب اسلامی. ش ۳۲.
- جهانبین، فرزاد (۱۳۹۱). مؤلفه‌های کلیدی در ساخت جامعه تراز انقلاب اسلامی. فصلنامه علمی - پژوهشی پژوهش‌های انقلاب اسلامی. ش ۳.
- خواجه‌سروی، غلامرضا؛ نجات‌پور، مجید؛ محمدی‌فر، نجات (۱۳۹۱). ظرفیت الگوسازی انقلاب اسلامی ایران به انقلاب‌های اخیر در خاورمیانه. فصلنامه علمی - پژوهشی پژوهش‌های انقلاب اسلامی. ش ۳.
- رهبر، فرهاد؛ حسین‌زاده، حسن (۱۳۹۴). تبیین ارتباط اقتدار و مرجعیت علمی و فناوری جمهوری اسلامی ایران با اقتدار و امنیت ملی بر اساس مبانی انقلاب اسلامی. فصلنامه علمی - پژوهشی پژوهش‌های انقلاب اسلامی. ش ۱۲.
- شفیعی، احمد (۱۳۸۵). انقلاب اسلامی از دید رهبر معظم انقلاب اسلامی. مجله حصون. ش ۷.
- شیدایان، حسین (۱۳۸۶). از نگاه امام‌خمينی(ره) و مقام معظم رهبری: الزامات آینده انقلاب اسلامی. مجله حصون. ش ۱۱.
- صمدی‌میارکلائی، حمزه؛ صمدی‌میارکلائی، حسین (۱۳۹۵). الگوی صدور انقلاب اسلامی در جهت دستیابی به تمدن نوین اسلامی. فصلنامه علمی - پژوهشی مطالعات انقلاب اسلامی. ش ۴۷.
- عابدی‌جعفری، حسن و همکاران (۱۳۹۰). تحلیل مضمون و شبکه مضمونها: روشی ساده و کارآمد برای تبیین الگوهای موجود در داده‌های کیفی، اندیشه مدیریت راهبردی. ش پنجم. ش دوم. ش پیاپی ۱۰.
- عامری، داود (۱۳۹۶). مانیفست انقلاب اسلامی. رمز پیروزی و ماندگاری انقلاب. خبرگزاری تسنیم. ۱۱ شهریور. غفاری هاشجین، زاهد؛ دژگیر، مریم (۱۳۹۲). نقش فرهنگ اینار و شهادت به مثابه سرمایه اجتماعی در پیشرفت نظام جمهوری اسلامی ایران از دیدگاه مقام معظم رهبری. فصلنامه علمی - پژوهشی پژوهش‌های انقلاب اسلامی. ش ۵.
- کربلایی‌نظر، محسن؛ پارسانیا، حمید (۱۳۹۲). بررسی ماهیت بیداری اسلامی از دید رهبر معظم انقلاب. فصلنامه علمی - پژوهشی مطالعات انقلاب اسلامی. ش ۳۳.
- محسنی‌سهی، فریبا‌سادات (۱۳۹۴). گذر از علوم سیاسی غربی به علوم سیاسی اسلامی از دیدگاه مقام معظم رهبری. فصلنامه علمی - پژوهشی پژوهش‌های انقلاب اسلامی. ش ۱۲.

